

วัฒนธรรมศาสตร์

โดย 'แสงอรุโณทัย'

บทคัดย่อ : จงพระพรตจิมหุระณ

รายงานการเปิดมหาวิทยาลัย วิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

ประวัติศาสตร์แห่งการศึกษาของชาติได้จารึกการอุบัติขึ้นของสถาบันการศึกษาสูงสุด ซึ่ง
ยืนยงคงอยู่คาบคู่กันกับระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ อันเป็นศรיתהาและตาทวมหังที่
ร่ามกันของบรรดาผู้ปรารถนาในคามเจริญของประชาชาติ สถาบันการศึกษาแห่งนี้ย่อมสกิด
สถาพรอยู่ ตราบใดที่ประชาชาติธำรงความเป็นไทอยู่ในโลก.....

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เดิมมีชื่อว่า "มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง" ได้กระทำพิธีเปิด
เป็นปฐมฤกษ์เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2477 โดยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติ
วงศ์ (ซึ่งขณะนั้นทรงมีพระอิสริยยศเป็นกรมพระ) ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้เสด็จเป็นประธานในพิธี
เปิด

นายปรีดี พนมยงค์ ผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยได้กราบทูลแถลงถึงการก่อตั้งมหาวิทยาลัยต่อองค์
ประธานในพิธี ท่ามกลางผู้มีเกียรติทั้งหลาย ดังนี้ "ขอพระราชทานกราบทูลทรงทราบใต้ฝ่าละอองพระบาท"

วันนี้เป็นวันมงคลดีบริบรพร้อมกัน 2 ประการ ประการหนึ่ง วันที่ 27 มิถุนายน เป็นวันพระราช
ทานรัฐธรรมนูญชั่วคราวแห่งราชอาณาจักรสยาม ประการที่สองมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง
ได้พยายามเร่งรัดการงานให้สามารถเปิดได้ในวันนี้ เพื่อดำเนินการสอนวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง
ตามพระราชบัญญัติที่ได้ประกาศตั้งมหาวิทยาลัยนี้ขึ้นให้ทันในวันที่ 1 กรกฎาคม นี้

การตั้งสถานศึกษาตามลักษณะของมหาวิทยาลัย ย่อมเป็นเครื่องพิสูจน์และเป็นปัจจัยในการแสดง

ความก้าวหน้าของประเทศ ประชาชนชาวสยามจะเจริญในอารยธรรมได้ ก็โดยอาศัยการศึกษาอันดี ตั้งแต่ชั้นต่ำตลอดจนถึงการศึกษาชั้นสูง เพราะฉะนั้น ในการที่จะอำนวยความสะดวกและประโยชน์ของ ราษฎรในสมัยนี้จึงจำเป็นต้องมีสถานการศึกษาให้ครบ บริบูรณ์ทุกชั้น มหาวิทยาลัยย่อมอุปมาประดุจบ่อน้ำ บำบัดความกระหายของราษฎรผู้สมัครแสวงหา ความรู้อันเป็นสิทธิและโอกาสที่เขาควรมีควรได้ตาม หลักแห่งเสรีภาพในการศึกษา รัฐบาลและสภาผู้แทน ราษฎร เห็นความจำเป็นในข้อนี้ จึงได้ตราพระราช บัญญัติจัดตั้งมหาวิทยาลัยขึ้น

ในปัจจุบันนี้ ประเทศสยามมีความประสงค์ อันใหญ่ยิ่งที่จะปรับระดับการศึกษาของราษฎรให้ เจริญถึงขนาดเหมาะแก่กาลสมัย ถ้าระดับการศึกษา ยังไม่เจริญถึงขนาดครบใจ การก้าวหน้าของ ประเทศก็จะเป็นสิ่งที่มองไม่เห็นอีกนาน ยิ่งในสมัย ที่ประเทศของเราดำเนินการปกครองตามระบอบรัฐ ธรรมนูญเช่นนี้แล้ว เป็นการจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง มีมหาวิทยาลัยสำหรับประชาชนความรู้ในวิชาธรรม ศาสตร์และการเมืองแก่พลเมืองให้มากที่สุดจะเป็น ได้ เปิดโอกาสแก่พลเมืองที่จะใช้เสรีภาพในการ ศึกษากว้างขวางยิ่งขึ้นเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติสืบไป

นับแต่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการ เมืองได้ตั้งขึ้นแล้ว ปรากฏว่าได้รับความนิยม ของมหาชนเกินความคาดหมาย โดยที่มีจำนวนผู้ สมัครเข้าเรียนในชั้นนี้ถึง 7,094 คน แม้ผู้ที่ได้ละทิ้ง การศึกษามานานแล้วก็กลับเริ่มศึกษาในฐานะเป็นนัก เรียนของมหาวิทยาลัยนี้ นับได้ว่าบรรลุผลขั้นต้น ของความมุ่งหมายที่จะให้เรียนรู้อาณาจักรและการ เมืองกันแพร่หลาย

บัดนี้กิจการของมหาวิทยาลัยวิชาธรรม ศาสตร์และการเมือง ได้ดำเนินมาโดยเรียบร้อย เตรียมพร้อมที่จะเปิดทำการประศาสน์วิชาให้สม ความประสงค์ของพระราชบัญญัติแล้ว ข้าพระ

พุทธเจ้าขอกราบทูลอันเชิญใต้ฝ่าละอองพระบาทได้ ทรงเปิดมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง เป็นปฐมฤกษ์ เพื่อความสวัสดิมงคลให้บังเกิดความ วัฒนาถาวรแก่มหาวิทยาลัยนี้สืบไป

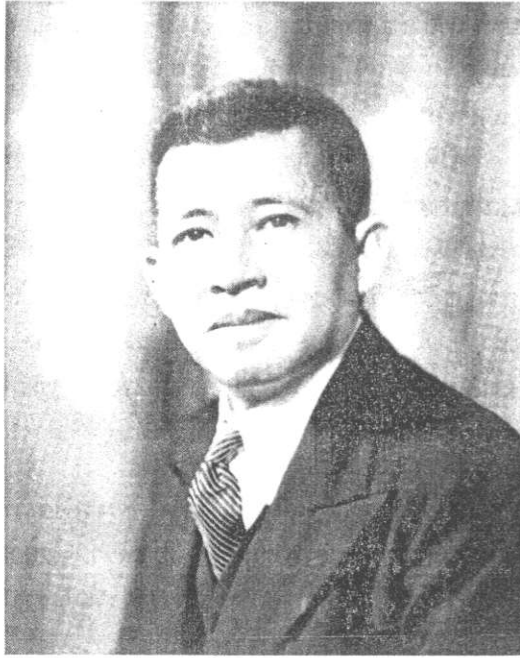
“ควรมีควรแล้วแต่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า”

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ องค์ประธาน ในพิธีได้ทรงกล่าวตอบผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัย ดังนี้

“ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ได้เห็นมหาวิทยาลัย วิชาธรรมศาสตร์และการเมืองตั้งขึ้นเป็นปีกแผ่นแน่นหนา รัฐบาลนี้และสภาผู้แทนราษฎรมีความคิดเห็น อันถูกต้องในการที่จัดตั้งมหาวิทยาลัยนี้ขึ้น ข้าพเจ้า เห็นสอดคล้องต้องด้วยถ้อยคำที่กล่าวมาว่า ในสมัย ที่ประเทศเราปกครองโดยรัฐธรรมนูญเช่นนี้เป็นการ ประจําที่จะต้องเผยแพร่วิชาธรรมศาสตร์และการ เมืองให้แพร่หลาย เพื่อปวงชนจะได้รับทราบความ เป็นไปในบ้านเมืองซึ่งทุก ๆ คนเป็นเจ้าของ

ข้าพเจ้ารู้สึกยินดีที่ได้รับทราบว่ามี มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองได้รับความนิยม ของมหาชน มีนักศึกษาหลากหลายดังกล่าวมา แล้ว ข้าพเจ้ามีความหวังอย่างมั่นคงว่า มหาวิทยาลัย นี้จะดำรงถาวรและดำเนินการเรียบร้อยได้ผลสม ความปรารถนาทุกประการ

ข้าพเจ้าขอเปิดมหาวิทยาลัยนี้ด้วยสัจจาธิษ ฐานของอำนาจพระรัตนตรัย ให้คุ้มครองรักษามหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง พร้อมทั้งอาจารย์และนักศึกษาทั้งหลาย ตลอดจนเจ้าหน้าที่ ดำเนินการ ขอให้มหาวิทยาลัยนี้มีมั่นคงถาวรยืนนาน บรรลุถึงความสำเร็จอย่างไพศาลสมบูรณ์ ขอให้ มหาวิทยาลัยนี้คงเป็นที่เกื้อกูลวิชาการเมืองให้นัก ศึกษาที่มีความรุ่งเรืองสามารถจะกระทำกิจอันเป็น ประโยชน์แก่ชาติและประเทศต่อไปข้างหน้าเทอญ”

เชื่อว่า มโนภาพของท่านผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันนี้ทุกท่าน คงจะได้ทวนระลึกถึงความทรงจำในอดีตอันไม่อาจลืมเลือนได้ ภายในรั้วกำแพงชราอันแสนจะเก่าแก่ ยอดโดมอันตระหง่านสูงเด่นเป็นสัญลักษณ์ของความเที่ยงธรรม ณ เบื้องหน้าสนามหญ้าหน้าโดมจะเห็นต้นโพธิ์ชราแผ่กิ่งก้านสาขาปกคลุมความร่มเย็นแห่งเงาของร่มโพธิ์นี้เป็นที่พักพิงตลอดเวลาของแสงแดดอันร้อนระอุ นอกจากเงาโพธิ์อันร่มเย็นแล้ว เราก็คงไม่อาจจะลืมรำจำปีและรำขงโค ตลอดจนเสียงสนลู่สายลมเย็นจากลำน้ำเจ้าพระยาและละลอกคลื่นซึ่งเล่นกระทบเขื่อนริมฝั่งอันแน่นหนา ครั้งแล้วครั้งเล่าเสียมิได้เช่นกัน สิ่งเหล่านี้แม้เป็นมโนภาพในอดีตซึ่งในปัจจุบันปรากฏการณ์ดังกล่าวจะยังคงเหลือเพียงบางประการก็ตาม มันก็ยังเป็นมโนภาพที่มันคงอยู่ในห้วงสำนึกของชาวโดมตลอดมาในอดีตและมันคงอยู่ในปัจจุบันและจะยังคงมีอยู่ต่อไปในอนาคต ไม่มีวันที่จะลบเลือนเสียได้

นอกเหนือจากมโนภาพในอดีตที่มันคงดังกล่าวนั้น สิ่งหนึ่งอันเป็นอุดมการณ์ที่เจ้าแม่โดมได้

ประสิทธิ์ประสาทให้แก่ลูกโดมไว้ทั่วทุกคนโดยที่พวกเราไม่อาจจะลืมระลึกเสียได้ นั่นคือ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเสียสละประโยชน์สุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม ความสามัคคีอันมีพลัง ในฐานะลูกโดมฯลฯ สิ่งเหล่านี้ได้กลายเป็นอุปนิสัยอันมั่นคงของพวกเราชาวธรรมศาสตร์ทุกรุ่นและทุกคน ซึ่งได้ประกอบภารกิจของตนตามสาขาวิชาซึ่งมีอยู่ทั่วราชอาณาจักร แม้ว่าพวกเราจะอยู่ ณ แห่งหนตำบลใดก็ตาม เราก็คงไม่อาจจะลืมบุญคุณอันยิ่งใหญ่ของเจ้าแม่โดม เราไม่อาจจะลืมมหาวิทยาลัยอันเป็นแหล่งประสิทธิ์ประสาทวิทยาการให้พวกเราเสียได้

ด้วยการสำนึกดังกล่าว จึงเป็นมูลเหตุสำคัญที่ได้จูงใจให้พวกเราชาวธรรมศาสตร์ทั้งหลายร่วมกันจัดงานธรรมศาสตร์ที่ 10 ธันวาคม เป็นประจำขึ้นในหลายจังหวัด เพื่อเป็นที่ระลึกถึงพระคุณของเจ้าแม่โดมและมหาวิทยาลัยอันเป็นที่รักยิ่งของพวกเรา เหตุใดเราจึงได้ถือวันที่ 10 เป็น “วันธรรมศาสตร์” โดยพร้อมเพรียงกันในหลายจังหวัดโดยที่มิได้มีการนัดหมายกันมาแต่เดิม คำตอบที่สั้นและมีความหมายชัดเจนก็ได้แก่คำตอบที่ว่า วันที่ 10 ธันวาคม นั้น เป็นวันที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลที่ 7 ได้ทรงพระราชทานรัฐธรรมนูญฉบับถาวรให้กับประชาชนชาวไทย มหาวิทยาลัยของเราได้ก่อกำเนิดขึ้นมาในเวลาใกล้เคียงกับการก่อกำเนิดของระบอบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ พวกเราจึงได้ถือถือว่า วันที่ 10 ธันวาคม เป็น “วันสัญลักษณ์ของชาวธรรมศาสตร์ทั่วประเทศ”

สำหรับในจังหวัดพระนครนั้น เมื่อปี พ.ศ.2492 คณะนักศึกษาระดับปริญญาโทของมหาวิทยาลัยได้ร่วมกันจัดงานชุมนุมชาวธรรมศาสตร์ขึ้นครั้งหนึ่งใน วันที่ 10 ธันวาคม 2492 ได้มีพวกเราชาวธรรมศาสตร์ไปร่วมชุมนุมมากพอสมควร จากนั้นชาวธรรมศาสตร์ในจังหวัดพระนครก็ยังมีได้จัดงานชุมนุมชาวธรรมศาสตร์ในปีต่อไปอีก ทั้งนี้เพราะเหตุว่า พวกเราชาวธรรมศาสตร์ได้แยกย้ายไปรับราชการและประกอบอาชีพอยู่ในต่าง

จังหวัดเป็นจำนวนมาก สมาคมบัณฑิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นสมาคมของนักศึกษาผู้ซึ่งเคยศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยนี้ โดยจะเป็นบัณฑิตหรือไม่ก็ตาม และเป็นสมาคมที่ได้ก่อกำเนิดมาเป็นเวลานานแล้ว แต่ยังมีได้มีบทบาทเกี่ยวกับงานวันธรรมศาสตร์ แต่ประการใด ก็ได้เริ่มดำเนินงานจัดวันธรรมศาสตร์ขึ้นในฐานะที่สมาคมเป็นเจ้าภาพเป็นครั้งแรก ณ บริเวณสนามหญ้าในมหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2507 (กำหนดงานเดิมได้กำหนดจัดในวันที่ 10 ธันวาคม 2506 แต่เนื่องจากการอสังกรรมของอดีตนายกรัฐมนตรีจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ การจัดงานจึงได้เลื่อนเป็นวันเสาร์ที่ 4 มกราคม 2507 แต่สัญลักษณ์ของงานนั้นย่อหมายถึงวันที่ 10 ธันวาคม 2506)

ปรากฏว่า การจัดงานของสมาคมในครั้งนั้นเป็นที่ชุมนุมชาวธรรมศาสตร์ทุกรุ่นเกือบห้าพันคนงานได้ดำเนินไปด้วยความสนุกสนานและรื่นเริงเป็นพิเศษ ผลจากการจัดงานในครั้งนั้นทางสมาคมได้นำเงินรายได้นำส่งมหาวิทยาลัยเป็นจำนวน 129,400

บาท เพื่อใช้เป็นทุนการศึกษาให้กับนักศึกษาที่ยากจนแต่เรียนดี ได้มีโอกาสที่จะได้รับทุนดังกล่าวศึกษาในมหาวิทยาลัยทั้งในชั้นปริญญาตรี โท และเอก รวมทั้งการให้ทุนไปศึกษายังต่างประเทศด้วย ทั้งนี้เพื่อเป็นการบำเพ็ญกุศลสาธารณะประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของสมาคมเพื่อเป็นการแสดงออกซึ่งความกตัญญูรู้คุณของวิชาการและมหาวิทยาลัย อันได้สร้างบัณฑิตสาขาต่างๆ ขึ้นมารับใช้ชาติบ้านเมืองในตำแหน่งสำคัญทั้งในทางราชการและวงการธุรกิจทั่วไปและแพร่หลายอยู่ในปัจจุบัน

ในปีต่อมา ทางสมาคมได้วางโครงการจัดงานวันธรรมศาสตร์ขึ้นนับตั้งแต่วันที่ 10 ธันวาคม 2507 โดยทางสมาคมมีนโยบายที่จะให้การจัดงานวันธรรมศาสตร์ในปี 2506 โดยทางสมาคมมีนโยบายที่จะให้การจัดงานวันธรรมศาสตร์ประจำวันที่ 10 ธันวาคมของแต่ละปีเป็นประเพณีสืบเนื่องกันไปโดยไม่มีที่สิ้นสุด ทั้งนี้เพื่อเป็นสัญลักษณ์แห่งการแสดงออกซึ่งความกตัญญูทศเวทของสถาบันการศึกษาอันเป็นที่เคารพและศรัทธาของพวกเราทุกคน

